

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД»

ТЕЛЯТНИК О., 1 курс ФТМ ДТЕУ,
спеціальність «Підприємництво та торгівля»,
освітня програма «Логістика та управління ланцюгами постачання»

Стаття присвячена дослідженню класифікації інновацій в логістичній діяльності. У статті також наведено низку інноваційних методів покращення логістичних процесів. В ході дослідження було відображено низку програмних комплексів, що використовуються у логістиці.

The article is devoted to the study of the classification of innovations in logistics activities. The article also provides a number of innovative methods for improving logistics processes. During the research, a number of software complexes used in logistics were displayed.

Актуальність обраної теми. Сучасні умови світової економіки вимагають нових підходів для забезпечення стабільності та розвитку підприємств. Розвиток ефективних логістичних процесів стає ключовим фактором для успішності вітчизняних компаній. У мінливому бізнес-середовищі особливо важливим стає завдання формування та оптимізації логістичної системи на підприємствах, що в свою чергу сприятиме економічному зростанню країни в цілому, навіть у час воєнного стану. Для успішного функціонування та отримання конкурентних переваг на ринку необхідні постійні організаційно-технічні зміни, включаючи впровадження інноваційних логістичних процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичну базу дослідження складають праці зарубіжних авторів та науковців : Алькема В. [1], Гельбич С. Кочубей Д. [2], Серед українських фахівців важливий внесок у розвиток логістики зробили Гомелюк М.О. [3], Ємельянов О.Ю.[4], Завербний А.С., Дзуліт З.П., Вуек Х.І. [5], Іванова Н. [6], Каламан О.Б. [7], Ковальчук В.М. [8]. Однак, низку питань щодо інноваційного розвитку логістичних процесів роздрібно торгівельної мережі не вирішено.

Мета статті полягає у обґрунтуванні теоретичних та методичних підходів до інноваційного розвитку логістичних процесів роздрібно торгівельної мережі.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення ефективного функціонування торговельного підприємства в різних умовах важливо мати належний рівень розвиненості транспортної та складської логістики. Це визначається тим, що успішність діяльності підприємства значно залежить від того, якість і кількість товарів, які воно може доставити.

У змінливих умовах ринку, логістика повинна постійно удосконалюватись для забезпечення гнучкості, щоб підприємство могло оперативнo реагувати на зовнішні впливи. Це дозволить використовувати внутрішні ресурси для підвищення ефективності та збільшення обсягів товарообороту. Встановлення пріоритетів у розвитку логістичних систем дозволяє підприємству піднятися на більш високий рівень обслуговування й покращити якість сервісу. Для торговельних підприємств, як і для будь-яких інших, головною метою є отримання прибутку, тому логістичні процеси пов'язані з здатністю забезпечувати доставку товарів або послуг в потрібному місці, вчасно, в необхідній кількості та прийнятної якості за мінімальних витрат.

Точно таку функцію виконує логістична система транспорту та складу торговельного підприємства. Транспортна логістика, яка керує потоками матеріалів, забезпечує їх доставку до клієнта відповідно до зазначеного графіка з мінімальними витратами для всіх етапів обігу товарів. Таким чином, виконання цієї підсистеми логістики пов'язане з оптимізацією її власних процесів. З іншого боку, для ефективної реалізації товарів необхідні як місця

зберігання, так і належно налагоджена система постачання. Складська логістика відповідає за управління запасами товарів підприємства та їх розподілом [9].

«Інновації» – це креативний творчий процес впровадження новаторських змін у різні сфери життя, що включає розробку та застосування нових концепцій, технологій, продуктів, методів виробництва або управління [10].

Досліджуючи сутність поняття «інноваційний розвиток підприємства» слід детально розуміти сутність стійких змін внутрішніх особливостей роботи підприємства, які обумовлюються адаптацією різноманітних інновацій і змін відносно його функціональних можливостей, за рахунок яких відбувається зростання економічного потенціалу з подальшою реалізацією набутих підприємством економічних можливостей. Найперспективнішим шляхом досягнення успіху на ринку є орієнтир підприємства на інноваційність. Одним із пріоритетів є – інноваційна логістична політика, де головним завданням спеціалістів є реалізація актуальних інструментів для ефективнішої роботи підприємства. В умовах сьогодення існує певний класифікатор новацій, що детальніше наведемо на рис.1. [11].

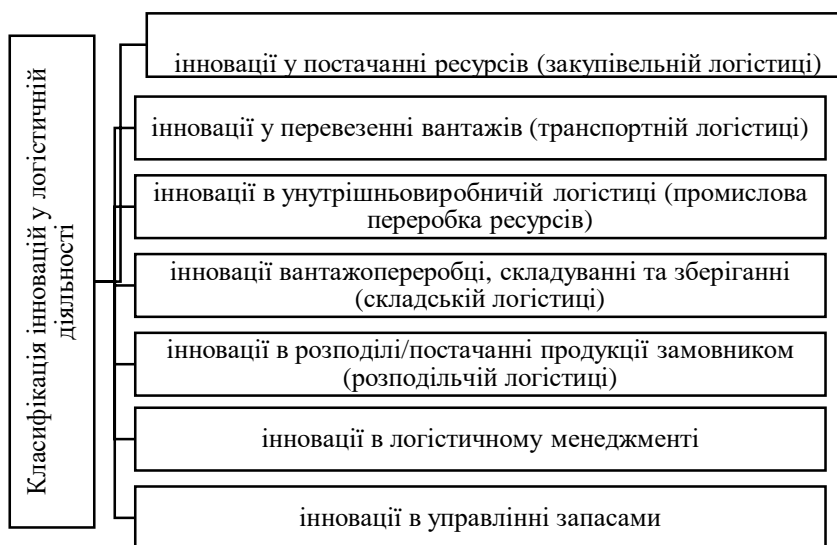

Рис. 1. Класифікація інновацій у логістичній діяльності

Джерело: складено автором на основі [11]

Ефект від адаптації інновацій у логістичну політику підприємств, може визначатись рівнем інтеграції самої логістики на різних рівнях управління цим підприємством. Наявну систему управління слід налаштовувати за рахунок оптимізації ланок управління матеріальними, інформаційними і економічними потоками підприємства. Актуальними напрямками впровадження інновацій у логістичну діяльність підприємств є наступні:

- проведення маркетингових досліджень ринку;
- розробка та проектування нових видів продукції з врахуванням технічних вимог;
- організація матеріально-технічного постачання;
- удосконалення виробничих процесів;
- проведення контролю та досліджень щодо покращення характеристик продукції;
- організація упаковки та зберігання;
- оптимізація розподілу та збуту продукції;
- монтаж та післяпродажне обслуговування;
- надання технічної підтримки;
- організація утилізації після використання.

При керуванні інноваційною діяльністю підприємство має базуватися на ключових принципах логістичної концепції:

- оптимізація економічних процесів реалізується через інтегровану системну архітектуру;

- логістика розглядає як об'єкти дослідження низку матеріальних, інформаційних, фінансових і нематеріальних процесів;
- ключова мета під час проведення матеріальних досліджень – це оптимізація потоків шляхом максимального використання існуючих резервів відносно збільшення ефективності їх застосування.

Логістична перспектива від впровадження інноваційного процесу на підприємстві орієнтована в першу чергу на існуючу логістичну систему. Вважається, що така логістична система може бути самостійно організованою з зворотнім зв'язком, що виконує різні логістичні операції. Ця система може складатись з різноманітних ланок управління і залежна від впливу макро-економічних факторів.

Логістичні системи представляють собою складні, динамічні, відкриті та адаптивні структури, що залучають управлінські, організаційні та технологічні інновації.

Взаємозв'язок логістичної діяльності з інноваціями може бути охарактеризована у деяких аспектах:

- застосування логістики орієнтоване на збільшення ефективності і втілення різноманітних інноваційних ідей, та проектів;
- логістична діяльність на підприємствах завжди потребує оновлень, та новацій, що збільшують конкурентоспроможність і сприяють подальшому розвитку суб'єкта господарювання.

Значимість та результативність інноваційного логістичного підходу виявляється у зростанні ролі єдиної організуючої основи для всіх сфер господарської діяльності. Появляється новий об'єкт управління – прямий матеріальний потік. Що стосується новаторської логістичної концепції, то вона вирізняється тим, що доповнює ринкові умови та повну економічну незалежність підприємств за відсутності адміністративного регулювання з боку державних та регіональних управлінських органів.

Варто відзначити, що впровадження логістичних інновацій у систему управління багатьох торговельних підприємств є самою по собі інноваційною діяльністю для них. При початковому етапі впровадження логістичних інновацій підприємство повинно визначити, які цілі воно ставить перед собою та які логістичні процеси необхідно реорганізувати, доповнити або навпаки припинити. Особливу увагу слід звернути на такі аспекти:

- комерційні служби, зокрема, аналіз ефективності системи документообігу;
- система обліку, зокрема, оцінка повноти необхідної інформації для логістики;
- закупівельна діяльність, зокрема, перевірка рівня автоматизації та використання сучасних технологій;
- постачальна ланка, включаючи оцінку рівня оперативності обміну інформацією.

Вцілому, забезпечення інноваційного підходу в логістичній діяльності підприємств, повинні мати у своєму складі наступні елементи:

- проведення аналітики по існуючій логістичній системі і діагностиці по виявленню проблем підприємства;
- проведення підбору ефективного персоналу, що може виконувати низку інноваційних задач;
- аудит і корекція системи логістичного управління на підприємстві;
- проведення реорганізації системи логістики на підприємстві;
- адаптація оновленої управлінської структури.

З урахуванням цих компонентів інноваційної логістичної діяльності підприємства, слід виокремити найважливіші фактори, що впливають на результативність логістичних процесів, такі як:

- термін виконання логістичних операцій;
- підвищення якості послуг;
- зниження логістичних витрат [12].

Розвиток інноваційних логістичних процесів відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності та конкурентоспроможності підприємств у сучасному світі. Це пояснюється тим, що логістика є однією з найбільш складних та витратних галузей бізнесу, де потрібна

координація різних процесів та взаємодія з різними сторонами, такими як постачальники, перевізники та клієнти. Економічно розглядаючи, логістична система представляє собою складну організаційно завершену економічну систему, яка об'єднує у собі управління матеріальними та супровідними елементами в єдиному процесі, що складається з різних ланок. Отже, логістична система складається з різних функціональних підсистем, які гарантують надійне функціонування підприємства.

Ключовими компонентами логістичної системи підприємства є підсистеми постачання, збуту та виробництва, а також обслуговуючі підсистеми – транспортна та складська. Для досягнення мети та виконання завдань логістичної системи підприємство застосовує комплекс управлінських заходів, відомий як логістичне управління.

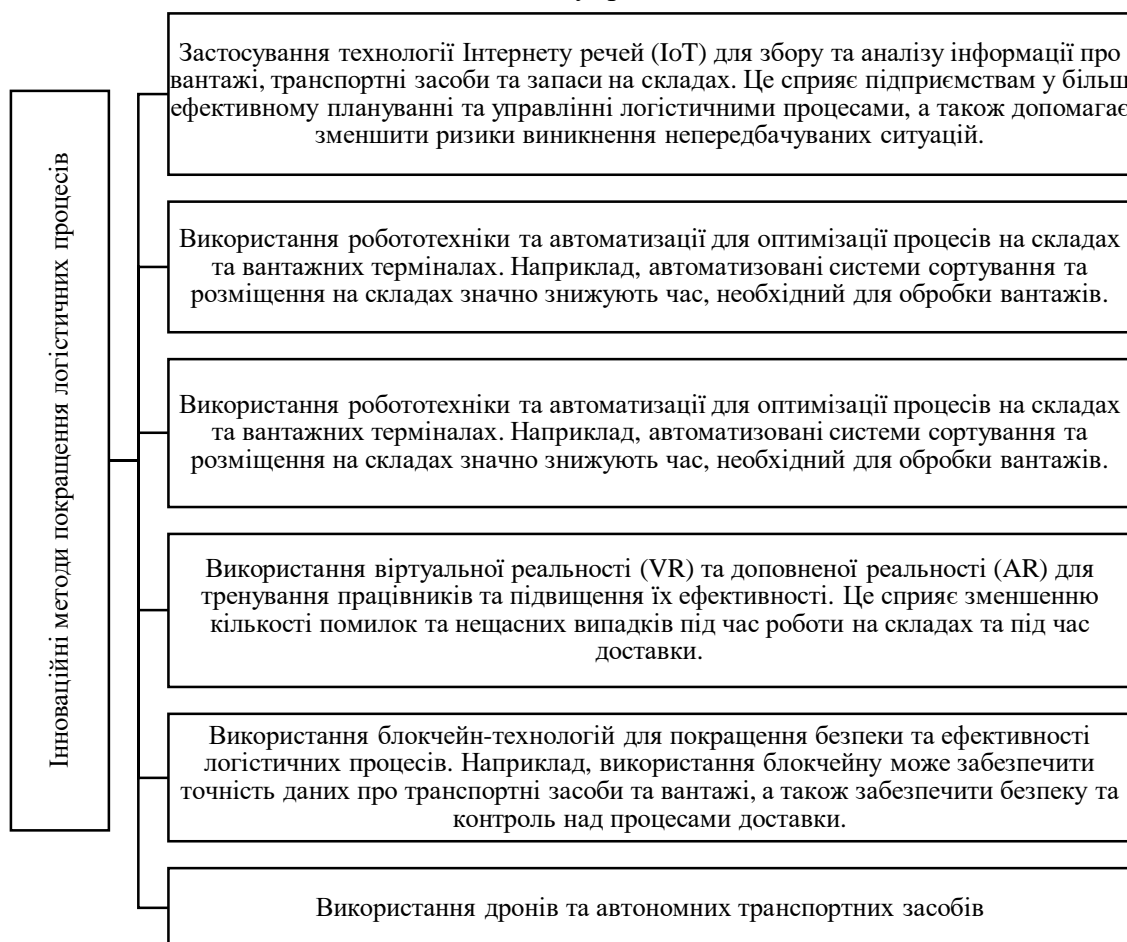

Рис. 2. Інноваційні методи покращення логістичних процесів

Джерело: сформовано автором на основі [12]

Вважається, що серед низки управлінських інновацій, які використовуються в логістиці, увагу слід акцентувати на наступних: бенчмаркінг, аутсорсинг, асоціації постачальників і кооперативи вантажовідправників. Сам по собі аутсорсинг характеризується як «стратегічне застосування зовнішніх ресурсів для вирішення завдань, які традиційно забезпечуються наявними внутрішніми ресурсами підприємства. Сама стратегія управління при якій можуть виконуватись неключові функції компанії, можуть покладатись на спеціалізованих провайдерів послуг» [12].

На думку низки фахівців, концептуальним елементом інноваційної діяльності в логістиці є застосування сучасних інформаційних технологій і логістичних комунікацій, які являють собою важливий зв'язок в логістичних системах. Зокрема, перероблення вантажів пов'язано з переміщенням сировини, існуючих запасів всередині на складах підприємства. Серед відомих компаній значним успіхом користуються автоматизовані транспортно-складські системи, що відомі як «автоматизовані склади», також застосовуються інструменти

роботизації упаковки продукції, такі як: сканери, конвеєри і роботи. Велике значення має оброблення замовлень, зокрема отримання замовлень від споживача викликає логістичний процес, а його виконання вимагає координації низки необхідних операцій. В свою чергу зменшення часу між отриманням і відправленням замовлення споживачу допомагає у застосуванні комп'ютерної техніки і електронної комерції, при тому що в багатьох випадках замовлення можуть передаватись від комп'ютера покупця до комп'ютера продавця з допомогою систем електронного обміну даними [15].

Згідно теми дослідження інноваційного розвитку логістичних процесів варто звернути увагу на роботу підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд». Логістична діяльність ТОВ «Сільпо-ФУД» відіграє ключову роль у функціонуванні мережі супермаркетів «Сільпо». Основне завдання логістичної діяльності – це забезпечення ефективної та безперебійної доставки товарів від постачальників до магазинів і їх розподіл між торговими точками. Для досягнення цих цілей компанія володіє власною логістичною інфраструктурою, що включає складські приміщення, транспортні засоби та системи управління логістичними процесами.

Основними конкурентами компанії є мережі супермаркетів ТОВ «АТБ-маркет», ТОВ «Ашан», ТОВ «Метро», Varus, NOVUS, Еко-маркет та інші ритейли. Порівняємо конкурентні переваги компанії ТОВ «Сільпо-Фуд» та її основних конкурентів, а саме ТОВ «АТБ-маркет», ТОВ «Омега» та ТОВ «Новус Україна» в табл.1.

Таблиця 1

Порівняння ключових конкурентних параметрів ТОВ «Сільпо-Фуд» та його конкурентів на 31.12.2023 року

Показники	ТОВ «Сільпо-Фуд»	ТОВ «АТБ-маркет»	ТОВ «Омега»	ТОВ «Новус Україна»
Ринкова частка	16,77%	32,25%	3,18%	2,82%
Присутність в містах України	62	307	25	14
Кількість магазинів	299	1077	114	85
Чистий дохід, млн.грн.	64 402	123 864	12 222	10 823
Наявність власних торгових марок	так	так	так	так

Джерело: сформовано автором

За результатами аналізу ринку, ТОВ «АТБ-маркет» займає провідні позиції за кількістю магазинів, присутністю на ринку, часткою ринку та рівнем доходів. Компанія ТОВ «Сільпо-Фуд» за ключовими показниками посідає друге місце серед продуктивних супермаркетів України. Для складання матриці інноваційного розвитку логістичних процесів роздрібною мережі досліджуваного підприємства було проведено оцінку конкурентів, результати якої наведені у таблиці 2. Для оцінювання було створено шкалу від 1 до 10 балів, причому оцінку проводили співробітники підприємства. Згідно з таблицею 2, ТОВ «АТБ-маркет» отримало найвищий рейтинг – 9,21 бала з 10 можливих. Це пояснюється тим, що компанія має найнижчі ціни серед конкурентів, широкий асортимент товарів, значну присутність на ринку та стабільне фінансове становище. У той час ТОВ «Сільпо-Фуд» працювало зі збитками, отримавши 8,78 бала з 10, що ставить його на друге місце. Компанія має ширший асортимент товарів порівняно з основним конкурентом, проте ціни на аналогічну продукцію у ТОВ «Сільпо-Фуд» вищі, ніж у ТОВ «АТБ-маркет».

Компанія ТОВ «Сільпо-Фуд» займає друге місце з оцінкою 8,78 бала з 10. Порівняно з основним конкурентом, у ТОВ «Сільпо-Фуд» більше логістичних складів, але інноваційна діяльність ТОВ «АТБ-маркет» є більш ефективною.

**Матриця інноваційного розвитку логістичних процесів роздрібної торговельної мережі
ТОВ «Сільпо-Фуд» і конкурентів**

Показники інноваційного розвитку логістичних процесів	Вага	ТОВ «Сільпо-Фуд»		ТОВ «АТБ-маркет»		ТОВ «Омега»		ТОВ «Новус Україна»	
1. Ринкова частка	0,07	9	0,63	10	0,7	7	0,49	6	0,42
2. Логістична політика	0,13	10	1,3	10	1,3	5	0,65	5	0,65
3. Цінова політика	0,2	7	1,4	10	2	8	1,6	7	1,4
4. Кількість логістичних складів	0,2	10	2	8	1,6	8	1,6	7	1,4
5. Лояльність логістичних партнерів	0,2	9	1,8	10	2	5	1	5	1
6. Інноваційна діяльність	0,07	5	0,35	10	0,7	7	0,49	6	0,42
7. Величина автопарку	0,13	10	1,3	7	0,91	8	1,04	8	1,04
Середньозважена оцінка	1	8,78		9,21		6,87		6,33	

Джерело: розраховано автором

Наступним у табл. 3. наведено порівняльний профіль інноваційного розвитку логістичних процесів ТОВ «Сільпо-Фуд» у порівнянні з його основним конкурентом, ТОВ «АТБ-маркет».

Таблиця 3

**Конкурентний профіль ТОВ «Сільпо-Фуд» відносно основного конкурента
ТОВ «АТБ-маркет» по інноваційному розвитку логістичних процесів**

Показники	Відхилення						
	Гірше АТБ			0	Краще АТБ		
	-3	-2	-1		1	2	3
1. Ринкова частка			+				
2. Логістична політика				+			
3. Цінова політика	+						
4. Кількість логістичних складів							+
5. Лояльність логістичних партнерів			+				
6. Інноваційна діяльність	+						
7. Величина автопарку							+

Джерело: розраховано автором

Як бачимо, компанія ТОВ «Сільпо-Фуд» має як і переваги відносно ТОВ «АТБ-маркет» (кількість логістичних складів, величина автопарку), так і поступається конкуренту за критеріями ринкова частка, цінова політика, лояльність логістичних партнерів, та інноваційна діяльність.

Висновки. Концептуальні засади інноваційного розвитку логістичних процесів у роздрібній торговельній мережі виявляються ключовими у забезпеченні успіху сучасних підприємств. Інновації в цій сфері дозволяють оптимізувати ланцюги постачання та виробничі процеси, підвищуючи ефективність та зменшуючи витрати. Застосування передових технологій, таких як штучний інтелект та аналітика даних, сприяє точнішому прогнозуванню попиту і кращому управлінню запасами. Крім того, інновації покращують обслуговування клієнтів через вдосконалення систем доставки та взаємодії з ними. Це сприяє розвитку більш стійких та конкурентоспроможних торговельних мереж. Постійне дослідження та

впровадження нових інноваційних стратегій є необхідним для успішного функціонування роздрібно-торговельної мережі в умовах постійних змін на ринку та вимог споживачів.

Список використаних джерел

1. Алькема В. Парадигма управління логістичною діяльністю сучасних організацій // Вчені записки Університету «КРОК». 2022. №2(66). С. 73 – 86.
2. Гельбич С. Кочубей Д. Логістика майбутнього: ефективні рішення для торгівлі тези доповідей. *Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. 2023. С. 154.
3. Гомелюк М.О. Розвиток логістики на основі впровадження процесів діджиталізації. *Ефективна економіка*. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.51>(дата звернення: 15.03.2024).
4. Ємельянов О.Ю., Інноваційний розвиток підприємств: сутність, послідовність оцінювання та перешкоди на його шляху. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/9.pdf (дата звернення: 15.03.2024).
5. Завербний А.С., Дзуліт З.П., Вуєк Х.І. Особливості формування логістичних ланцюгів в умовах війни та у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1750/1686> (дата звернення: 19.03.2024).
6. Іванова Н. Імпакт-інвестування як сучасний концепт сталого розвитку логістичних систем. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №1(33). С. 226 – 237.
7. Каламан О.Б. Напрями впровадження інновацій у логістиці. «Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка». 2020. №4. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/108/106> (дата звернення: 15.03.2024).
8. Ковальчук В.М. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. №58. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3290/3214>(дата звернення: 18.03.2024).
9. Кустріч Л.О. Логістичні інновації як основа управління підприємством. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 10–14.
10. Луценко І.С. Управління ланцюгами поставок. Київ : НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2022. С.175.
11. Мігай Н.Б. Логістичний потенціал як рушійна сила інноваційного розвитку регіону. *Економіка та суспільство*. №36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1131/1089> (дата звернення: 15.03.2024).
12. Ніколюк О.В., Донець Л.Я. Інноваційні засади управління системою логістичних бізнес-процесів зернового господарства. *Економіка харчової промисловості*. 2020. Т. 12. №. 2.С. 68–75.
13. П'ятницька Г.Т., Шевчун М.Б., Логістичні стратегії в торгівлі: різновиди, методи вибору, інноваційні зміни за умов сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2411/2331>(дата звернення: 20.03.2024).
14. Звіт про управління ТОВ «Сільпо-фуд» за 2023 рік. URL: <https://content.silpo.ua/uploads/2021/04/30/608bebf3bc36.pdf> (дата звернення: 10.05.2024).
15. Офіційний сайт аналітичного центру CEDOS [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-zakordonom-skilky-ta-chomu>

Робота виконана під науковим керівництвом д-ра екон. наук, професора
ІЛЬЧЕНКО Н. Б